Nummer 26 — Donderdag 29 Juni 1933 — 33ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER KONINKLIJKE VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad. (Voor de overzeesche gewesten en het buitenland f 6.— per jaar).

ATTENTIE.

Het Algemeen Secretariaat der Vereeniging is gevestigd te 's Gravenhage, Smidswater 10 nabij het Korte Voorhout; daaraan is verbonden een Leeskamer, toegankelijk voor de leden der Vereeniging.

WERFT LEDEN!

Een ieder, die vóór 1 Januari 1934 twee leden aanbrengt, wordt, als premie, een ex. van het prachtige Gedenkboek aan de Intern. Kolon. Tentoonstelling, Parijs 1931 gratis aangeboden.

INHOUD: Agenda. — Studie-Commissie van „Oost en West". — Nederlandsch-Indië en de Buitenlandsche pers. — Indië en Nederland. — Ondernemersbelangen in Suriname. — Waar wonen de meeste Europeanen? — Jaarverslag. — Een bijen-avontuur op de reede. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. I. Uit de Europeesche Pers. — II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. Mededeelingen. — In Nederland aangekomen verlofgangers. — Met pensioen. — Mutatiestaat van 21 tot 28 Juni 1933.

AGENDA

voor de Jaarl. Algem. Vergadering te Amsterdam (Schiphol) op Woensdag 12 Juli e.k.

1. **Opening;**
2. **Notulen vorige Algem. Vergadering (Zie K. W. 7 Juli '32, no. 27);**
3. **Jaarverslag 1932. Rekening en verantw. '32, met rapport Verificatie-Commissie en Begrooting 1933. (Zie K. W. 16 Maart '33, no. 11; voor de Begrooting het no. van 6 April d.a.v. no. 14);**
4. **Benoeming Commissie nazien jaarrekening 1933;**

   Voorgesteld worden de H.H. G. W. Erfmann, J. W. van Aalst Jr. en C. Poortman (plaatsverv.), die zich daartoe bereid verklaard hebben;
5. **Voorziening vacatures in het Hoofdbestuur;**

   De aftredenden zijn de H.H. J. C. Baars (Apeldoorn), H. P. Deinum (Haarlem), Prof. mr. G. J. Nolst Trenité (Amersfoort), Dr. H. H. Zeijlstra Fzn. (Deventer) en Jhr. dr. C. G. S. Sandberg (Den Haag), welke heeren als eersten op de gestelde dubbeltallen geplaatst, door het Hoofdbestuur, als zoodanig, overgenomen zijn en wier herbenoeming door de Algem. Vergadering dient bekrachtigd te worden. Met dit voorbehoud, dat ten aanzien van den heer Sandberg het volgende dubbeltal opgemaakt is: 1. C. J. Feith, oud-Resident en J. C. Baudoin.

   Door uittreden op 1 Januari '33 van het lid voor Arnhem (Mr. J. Huges) is tusschentijds benoemd geworden de heer Prof. ir. J. Klopper, terwijl door de oprichting der nieuwe afdeelingen Leeuwarden en Zwolle onderscheidenlijk benoemd zijn de H.H. Dr. W. A. Wiemer en J. Kramer, welke drie benoemingen aan de goedkeuring der Algem. Vergadering worden onderworpen;
6. **Bepaling plaats volgende Algemeene Vergadering;**
7. **Rondvraag en Sluiting.**

Programma dagindeeling.

Tusschen 10 u. en 10.50: Samenkomst in Café-Rest. van Mastwijk, Zocherstraat 70, hoek Amstelveensche weg (met lijn 1 van het Centraal Station, met lijn 6 van Weesperpoort);

11.00 u.	**Vertrek per boot naar Schiphol;**
11.30 u.	**Aankomst op Schiphol;**
12.00—1.00 u.	**Vergadering;**
1.00—2.00 u.	**Gemeenschappelijk noenmaal in het K. L. M. restaurant;**
2.30—4.00 u.	**Excursie op Schiphol, onder deskundige leiding *);**
4.15 u.	**Vertrek van Schiphol;**
4.45 u.	**Aankomst te Amsterdam.**

Kosten voor een lid *f* 2.50 met dien verstande, dat hij/zij slechts *f* 1.— (een gulden) behoeft te voldoen, komende *f* 1.50 ten laste der algemeene kas.

Kosten voor een huisgenoot of introducé(e) *f* 2.50 per persoon.

Zij, die aan den tocht wenschen deel te nemen, gelieven uiterlijk 4 Juli e.k. met duidelijke opgave van het aantal deelnemers(sters) het verschuldigde bedrag te gireeren op no. 14574 van de Kon. Ver. „Oost en West", Smidswater 10, Den Haag.

Treinenloop van de meest verwijderde afdeelingen, af:

	Vertrek	Aank. A'dam C. S.
Groningen	**7.13**	**10.37**
Leeuwarden	**7.04**	**10.37**
Zwolle	**8.50**	**10.37**
Deventer	**8.09**	**9.47**
Arnhem	**8.43**	**10.27 (W.P. 10.12)**
Nijmegen	**8.05**	**10.08 (via Kesteren)**
Apeldoorn	**8.30**	**9.47**
Bergen op Zoom	**6.48**	**10.29**
Breda	**6.53**	**9.34**

***) Er zal gelegenheid bestaan korte vliegtochten te maken.**

De Algemeene Secretaris,

VAN DER BRUGH.

Studie-Commissie van „Oost en West".

I. Gratis voorlichting inzake studie en/of huisvesting voor jongelieden uit Oost- en West-Indië.

II. Bij betaling van f 15,— per jaar doorloopend toezicht en/of volledige z.g. voogdijschap, omvattende o.a.:

a. afhalen van boot of trein;
b. zorg voor voorloopige en/of definitieve huisvesting;
c. volledige behartiging van studiebelangen;
d. financieel beheer.

Nadere inlichtingen bij den Eersten Gedelegeerde W. Meijer, Daguerrestraat 9, Den Haag, telefoon 336759.

Nederlandsch-Indië en de Buitenlandsche pers.

Wij vertellen niets nieuws, wanneer wij hier zeggen, dat omtrent Nederlandsche koloniale aangelegenheden in buitenlandsche persorganen vaak de zonderlingste voorstelling van zaken wordt gegeven. Herhaaldelijk komt het voor, dat men in buitenlandsche bladen dingen met betrekking tot ons Indië aantreft, die kant noch wal raken en die getuigen van een ontstellend gebrek aan kennis, want aan opzettelijke verdraaiïng der werkelijkheid mag men niet denken.

Wie de buitenlandsche bladen gevolgd heeft tijdens het gebeurde met „De Zeven Provinciën", moet versteld hebben gestaan van den baarlijken onzin, die toen in het grootste gedeelte van de Belgische, Duitsche, Engelsche en Fransche pers over Nederlandsch-Indië is verkondigd; voor een deel valt dit te verklaren, en daarom misschien ook te verontschuldigen, door het opwindende, dat dit onderwerp blijkbaar ook voor het buitenland had. De vereeniging „Indië—Nederland" heeft er in haar „mededeelingen" onlangs een bloemlezing van gegeven.

Dat *Berlin am Morgen*" de arme koelies laat zwoegen „in den Oelfeldern von Batavia" en dat de *Dortmunder Zeitung* meent, dat de Chineesche koelie „sich allenthalben auf Gummipflanzungen und Teeplantagen bewährt und eingebürgert (hat)", kan nog verklaard worden uit verwarring van Batavia met Java en uit het gebruik van Chineesche arbeiders op de tabaksondernemingen in Deli. Dat de *Hamburger Correspondent*" een onderhoud weergeeft, dat zou hebben plaats gehad „mit dem intellektuellen Führer der aufständigen javanischen Eingeborenen, dem Ingenieur Dr. Soekarno", en dat daarin dwaze dingen voorkomen, behoeft ook niet te verwonderen.

Maar wat dr. Walter Hagemann in het „*Berliner Tageblatt*" aan „Prinz" Djajadiningrat in den mond legt, moet den heer Djajadiningrat zelf hebben doen blozen, als hij het gelezen heeft. Hij zou o.a. geklaagd hebben over het jaarlijks in grooten getale zenden van Javaansche arbeiders door „chinesischen Agenten" naar Europeesche „Farmen" in Sumatra en Malakka. Daar gaan wij met ons goede gedrag, met onze wervings-ordonnantie, eigen werving en vrije emigratie!

Erger is het nog, als deze bladen zich op

staatkundig terrein bewegen. Dan laat de „General Anzeiger für Dortmund" zich uit Den Haag berichten, dat een dure Gouverneur-Generaal in onzen technisch modernen tijd „überflüssig" is, want „ein Generalsekretär sei hinreichend, die radiotelegraphisch von der Heimatzentrale empfangen Weisungen des vorgesetzten Kolonialministers auszuführen".

De schrijver heeft zeker iets gehoord van „'s-Konings aanwijzingen", welke de Gouverneur-Generaal krachtens art. 1 van de Wet op de Staatsinrichting van Ned.-Indië bij zijn bestuur moet in acht nemen.

Het merkwaardigste echter is, wat vrij algemeen als hoofdoorzaak van de gebeurtenissen op onze vloot wordt aangegeven. Dr. Georg Häfner, hoewel de Hollanders niet als de slechtste kolonisators beschouwende, noemt in de *„Dresdner Neueste Nachrichten"* als groote fout de gemengde huwelijken tusschen Europeanen en Inheemschen, wegens de daardoor ontstane groote klasse van „Mischlinge", want „die Mischlinge werden nicht als dem Europäer ebenbürtig anerkannt und so stehen sie als besonders revolutionäres Element zwischen den Rassen". Ook de *Dortmunder Zeitung* komt tot hetzelfde resultaat op grond, dat „diese Mischlingsbevölkerung bildet, das zeigt der Verlauf der Meuterei, die revolutionäre Zelle".

Eveneens de *„Tägliche Rundschau"* die het heeft over een „breite Schicht von Mischlingen", wier tragiek daarin bestaat, „dasz sie weiss sein wollen, ohne das Niveau der weissen Rasse zu erreichen" en aanneemt, dat daarom „diese unglückliche Menschenklassen zu Revolten neigt". Doch de kroon spant een artikel „Ein Fanal für Asiën" in de *„Vossische Zeitung"*. Daarin wordt betoogd, dat de Hollander beproefd heeft zich aan alle stammen en rassen „durch mischehen sympatisch zu machen". De daaruit voortgekomen kinderen zijn „Burghers", die weliswaar „gesellschaftlich von den müden, degenerierten Holländer unanerkannt worden sind" en zoowat allen spannenden arbeid voor de Hollanders in Indië moeten verrichten, maar die nooit Hollanders kunnen worden. Ieder hunner weet, dat „es für ihn selbst als Millionär in Europa, in den schönen sauberen Städten Hollands, keinen Raum gibt".

Daarom hebben zij maar één doel, n.l. de werkelijke meesters van Indië te worden en is — aldus de conclusie van den schrijver — de muiterij op de vloot „doch wohl von den Burghers, den Mischlingen zwischen holländischen Vätern und malaischen Müttern entfacht worden".

Wij weten niet, van welke koloniën of koloniale verhoudingen de schrijvers van al dit fraais wel eens wat gehoord hebben. Wij zouden daaromtrent misschien eenige gissingen kunnen doen, maar zullen ons daarvan liever onthouden. Het komt er zoo weinig op aan. Want het staat vast, dat die schrijvers van Indië en de verhoudingen aldaar geen flauw begrip hebben. Alles, wat zij daarover schreven, is louter fantasie. Bij ons staan volbloed en niet-volbloed Europeaan zoowel staatsrechtelijk als maatschappelijk niet alleen op één lijn, maar er is staatsrechtelijk of maatschappelijk zelfs geen scheiding tusschen te maken, noch in Indië, noch in Holland; ten opzichte van trouw aan het Nederlandsche gezag zijn zij ook volkomen gelijkwaardig.

Het is eigenlijk belachelijk dit nog te schrijven. Iedereen bij ons weet dat. Wij zouden er dan ook niet op teruggekomen zijn, als de buitenlandsche pers, zoodra de eerste opwinding door de muiterij voorbij was, er verder over gezwegen had. Maar dat deed zij niet.

Wij ontmoetten dan o.a. in *„Der Tag"* een artikel „Sturmzeichen über Indonesiën" van Johannes Grams, die het doet voorkomen, alsof hij in Indië gereisd heeft. Uit het feit, dat hij aan één bij zijn hotel bedelend Inlandsch knaapje een dubbeltje gaf en deze daarvoor dadelijk in een warong rijstekoek kocht, concludeert hij, dat er ondanks de officieele ontkenning toch inderdaad hongersnood in Indië is.

Zijn deskundigheid demonstreert hij voorts door Djokjakarta de hoofdstad van het oude rijk van Menangkabau te noemen en — om van anderen, rijkelijk aanwezigen onzin maar te zwijgen — te klagen over de „malaio-chinesischen Seeräuber", die een schuilplaats vinden op de eilanden ten Westen van Sumatra en vandaaruit de zee onveilig maken. Maar verder werd óók weer op het oude stramien geborduurd, ditmaal door prof. dr. W. Thürmann in de *„Saarbrücker Zeitung"*. Als een bijzondere verzwaring van de moeilijkheden der Indische Regeering noemt hij, dat „die Eingeborenen meistens von den häufig sehr intelligenten Indos (Mischlinge) sehr geschickt geführt werden". Niettegenstaande gemengde huwelijken tot voor korten tijd (?) zeer vaak voorkwamen, werden de daaruit voortkomende kinderen „aber doch von den Weissen nicht als ebenbürtig anerkannt".

Daardoor zou het komen, dat de „zahlenmässig, sehr erhebliche Schicht der Indos" in geheel Indië als „unsicher" geldt en niet zelden bereid zou zijn „mit den Eingeborenen gemeinsame Sache zu machen". Men heeft nu wel dit gevaar ingezien en gemengde huwelijken komen daarom nagenoeg niet meer voor (?), maar „die Indos sind nun einmal da und ihre Unzufriedenheit trägt viel dazu bei, der Regierung das Leben sauer zu machen".

Men ziet hieruit, dat deze voorstelling van zaken op een besmettelijk ziekte begint te lijken, en dit heeft vooral dáárom beteekenis, omdat de bedoeling van een en ander in vele gevallen duidelijk is. Soms wordt er bedekt, soms zelfs onomwonden twijfel aan geopperd, of het kleine Nederland wel in staat is dat groote koloniale gebied te beheeren.

„Er fragt sich unter diesen Umständen sehr, ob Holland überhaupt imstande sein wird, aus eigener Kraft das so jählings aufgeflackerte Feuer derart zu löschen, dass es nicht noch weiter zünden kann", aldus *„Der Angriff"*. En de *„Braunschweigische Landeszeitung"* besluit een artikel met de woorden: Es ist eine Schicksalsfrage, die ganz Europa und die europäische Kultur angeht ob es den seit Generationen in pazifistischem Geiste erzogenen Holländern gelingen wird der Bewegung in ihren Kolonien Herr zu werden".

Nu weten wij heel goed, dat wij voor dit laatste niet hard behoeven te vreezen, maar wij weten ook, dat steeds maar hameren op hetzelfde aambeeld niet kan nalaten op den duur indruk te maken, indien dit niet tijdig voorkomen wordt, en dat dit ons heel wat onnoodigen last zou kunnen veroorzaken. Daarom is het onze overtuiging, dat tegen dergelijke uitingen in de pers, hoe dwaas zij op zich zelf ook mogen zijn, in het buitenland zelf moet worden opgekomen. Van particuliere zijde gebeurt dit af en toe reeds, maar wie weet, hoe moeilijk het vaak is in de pers van zijn eigen land iets tegen een eenmaal aangenomen richting geplaatst te krijgen, zal begrijpen, hoe oneindig veel lastiger dat zonder bijzondere relaties moet zijn in een vreemd land. Alleen Overheidstusschenkomst kan hier baten. Er gebeurt van die zijde ook wel iets, maar lang niet voldoende. Laten wij hopen, dat een krachtige Regeering ook in dit opzicht het noodige zal weten tot stand te brengen.

Het geldt hier inderdaad een belang van de allereerste orde.

Laten wij echter aan het bovenstaande, — als blijk eener gunstige uitzondering —, nog mogen toevoegen, dat een enkele maal ook goede artikelen in de buitenlandsche pers betreffende onze Koloniën verschijnen. Zoo bevatte de „Nuova Antologia" te Rome van Juni j.l. een uitvoerig, goed gedocumenteerd, ten deele historisch artikel van Giovanni Breughel over „Olanda d'Oltremare", een artikel over Nederl. Oost-Indië, dat wij hier, vooral na bovenstaande trieste opsomming, met voldoening signaleeren.

Indië en Nederland.

In 't voorleden, ligt het heden, enz.

In het lezenswaardig artikel „Thorbecke en de Regeering over Koloniën", in ons nummer van 1 Juni j.l., van de hand van den heer H. A. Ritter, stelt de schrijver ons in kennis met Thorbecke's opmerkingen — behelzende diens opvatting en overtuiging — aangaande de rijkswetgevende macht ten opzichte van wat destijds nog heette, de Koloniën. De opmerkingen, neergelegd in een „Bijdrage tot de herziening der Grondwet", vormen een praeludium op de Grondwetsherziening van 1848 zelve, welke de vrijzinnige Staatsregeling, tot heden toe van kracht, omschreef.

Die Grondwetsherziening en de Bijdrage daartoe, ze zijn het voornaamste levenswerk van den grooten Staatsman, wiens overlijden op 4 Juni 1872, dezer dagen herdacht werd door het aanbrengen van een gedenksteen aan het huis dat hij, hier ter stede, de laatste 20 jaren van zijn leven bewoond heeft.

Binnen het raam van die wetgeving, zou, een 15-tal jaren later slechts, een aanvang gemaakt worden met een volslagen ommekeer in het tot nog toe, ten opzichte van Indië, gevoerde regeeringsbeleid. Het was in het begin der 60er jaren, onder den Minister van Koloniën Fransen van de Putte, dat met het sloopen van het oude gebouw een aanvang gemaakt werd om op de puinhoopen daarvan een geheel nieuw op te trekken, een gebouw niet meer voor Nederland, maar voor Indië, niet bestemd voor berging van Nederlandsche „buit" maar ingericht voor de eigen, Indische, „baet". Een tijdperk van $2\frac{1}{2}$ eeuw baatzucht, werd daarmee finaal afgesloten.

Na de afschaffing van het Cultuurstelsel, dat de Nederlandsche schatkist gestijfd had, al kon het dan op zijn creditzijde boeken dat het den Javaan de weldaad van een stelselmatigen arbeid geschonken had, afschaffing der batige-sloten-politiek, waarvan een Kamerlid uit die dagen — Wintgens — met betrekking tot die „batige sloten", tot zijne medeleden zei: „Groet ze, mijne Heeren, ge zult ze nimmer wederzien".

De hier in vluchtigen omtrek aangegeven koers is die welke tot op den dag van heden gevolgd is en niet meer zal worden veranderd. Indië, niet meer het ooilam, in financieelen zin, van het Moederland, maar geregeerd ten bate van het land zelf.

Waarheen die koers voeren zal? Wat de toekomst baart, geen sterveling die 't ervaart. Nochtans zijn er onmiskenbare teekenen, als lichtpunten, in de toekomst, welks duister niet zoo diep is dan dat het eigen bestanddeel, het licht, er niet doorheen zou schemeren. En zoo in 't voorleden het heden ligt, is de voorspelling niet zoo gewaagd dat, gegeven de rusteloos voortschrijdende evolutie — alles vloeit, sprak een Grieksch wijsgeer, — de staatsrechtelijke band tusschen Moederland en de Overzeesche Gewesten eenmaal ophouden zal te bestaan. Wanneer? Alles rijpt in den Tijd.

Wat dan bestendig zal blijken, is de band die gelegd geworden is, als gevolg van een eeuwenoude onderlinge aanraking tusschen Oost en West (ze hebben elkander, Kipling ten spijt, allang ontmoet) en welke aan Indië gegeven heeft datgene waaraan het land behoefte had, datgene wat grooter schat is dan de materieele voordeelen welke ooit door Nederland uit Indië getrokken zijn, een schat bestand tegen roest en mot en waartegen zelfs de „witte mieren", niets vermogen.

Dit geschenk van hoogere orde zal Nederland, in het Westen, altijd een begunstigde verhouding doen innemen van de zijde van het Oosten, van den grooten Oost-Indischen Archipel.

Gelijk een enkeling, — zij het dan een groote — een Nederlandsch Staatsman, een eeuw geleden bijna, zijn stempel drukte op een werk als de Grondwetsherziening te onzent, zoo ook heeft het Nederlandsche volk zijn stempel gedrukt op een grootsch werk van eeuwen, aan verre kusten, van waar men, de tijd daartoe gekomen, zijn hulde aan dat Volk niet kan en zal onthouden.

Bilderdijk zong in 1811. Wat verschijne, wat verdwijne, 't Hangt niet aan een los geval. In 't voorleden, ligt het *heden*, In het *nu* wat worden zal.

Een levensles voor mensch en menschheid.

v. d. B.

Ondernemersbelangen in Suriname.

Steun voor de koffiecultuur.

De bacovenproeven.

Wetenschappelijke bezetting van het Landbouwproefstation.

* De Ondernemersraad voor Suriname heeft Vrijdag 9 dezer zijn jaarvergadering gehouden; aan het door Aneta-Holland toegezonden verslag is door de Nwe Rott. Courant het volgende ontleend:

De voorzitter, de heer G. J. W. Putman Cramer, memoreerde dat de Ondernemersraad zich in het afgeloopen jaar voornamelijk met een drietal aangelegenheden heeft bezig gehouden en wel in de eerste plaats met den steun voor de Surinaamsche koffiecultuur. De bemoeiingen hebben succes gehad. Volgens juist ontvangen mededeeling, zal een

hernieuwde steun aan de koffiecultuur

worden verleend van 8 cent per K.G. over de gemiddelde productie van 1930, 1931 en 1932, met dien verstande dat, wanneer dat gemiddelde lager mocht zijn dan de productie over 1930, alsdan laatstgenoemd productiecijfer als basis zal worden genomen. De voorzitter herdenkt hierbij dankbaar den grooten steun en de medewerking die in deze aangelegenheid werd ondervonden van het Ministerie van Koloniën en in het bijzonder van den afgetreden minister, den heer S. de Graaff, alsmede van den Gouverneur van Suriname. Spr. weet, dat de planters gehoopt hadden op een hooger bedrag, maar hij meent, dat er alle reden tot dankbaarheid bestaat.

De tweede aangelegenheid, waarmede de Raad en in het bijzonder de door den Raad ingestelde Bacoven-Commissie, het dit jaar vrij druk heeft gehad, zijn

de bacovenproeven.

Deze proefnemingen worden op kleine schaal gedaan en de eerste proefzending Surinaamsche bananen kwam op 21 November 1932 te Amsterdam aan. Sindsdien werd met elke boot zulk een proefzending ontvangen.

Het resultaat der zendingen was tot nu toe gunstig. De Surinaamsche z.g. Congobanaan kan de vergelijking met de beste in Europa geïmporteerde banaan glansrijk doorstaan. Het is bij deze proefnemingen intusschen gebleken, dat nog op zeer veel vragen, ook van cultuur-technischen aard, antwoord noodig is, alvorens het verantwoord geacht moet worden zulk een cultuur in het groot aan te vangen. De commissie heeft dan ook, geheel in overeenstemming met de Surinaamsche Commissie, besloten de proefnemingen op dezelfde wijze voort te zetten. Het aantal proefvelden in Suriname zal uitgebreid worden met een 8 à 10 H.A.

De tot nu toe verrichte proefnemingen zijn bekostigd door de Surinaamsche Landbouw Vereeniging en den Ondernemersraad. Spreker memoreert hierbij den grooten steun van de Koninklijke Nederlandsche Stoomboot-Mij. bij deze proefnemingen. Door dien steun ook is het mogelijk, dat prof. Sprenger te Wageningen (die omtrent de proefzendingen rapporteerde) met zijn assistent, ir. R. Mulder, binnen enkele dagen een

studiereis naar Trinadad en Suriname

gaat maken in het belang der bananen-cultuur. Spreker meent dat een rechtstreeksch contact van prof. Sprenger met „the men on the spot" in Suriname voor het welslagen der proefnemingen van zeer veel belang zal zijn. De Regeering, heeft den Raad thans een bedrag van f 5000 toegezegd als tegemoetkoming in de kosten der verdere proefnemingen.

Mocht blijken, dat de bacovencultuur in Suriname onder voldoend gunstige omstandigheden mogelijk is, dan wordt de oeconomische zijde van het vraagstuk — naar spr.'s meening — geheel beheerscht door

het vraagstuk der vrachten.

Het hangt dan geheel af van de kosten die op het vervoer vallen of deze cultuur voldoende rendabel zal zijn. En die aangelegenheid moet dan ernstig bestudeerd worden.

De derde niet minder belangrijke aangelegenheid, waarmede de Ondernemersraad zich bezig gehouden heeft, is de wetenschappelijke bezetting van het

Landbouwproefstation in Suriname.

Onder den druk der tijden heeft ook dit

proefstation menige veer moeten laten. Dit nu acht spr. in hooge mate te betreuren. Een goede wetenschappelijke bezetting van dat proefstation moet niet alleen voor de cultures, die daar thans gedreven worden van groot belang worden geacht, maar die wetenschappelijke arbeid kan en moet tevens de voorbereider zijn voor nieuwe cultures.

De Ondernemersraad heeft zich in verbinding gesteld met de professoren Went, van Iterson, le Cosquino de Bussy en met dr. van Hall, die zoo welwillend zijn geweest daaromtrent den Raad schriftelijk van advies te dienen. Na een bespreking met den Minister van Koloniën is afgesproken deze aangelegenheid te laten rusten tot de directeur van het Proefstation, prof. Stahel, met verlof hier te lande zou komen.

Inmiddels valt het ernstig te betreuren, dat hier te lande uitstekend onderlegd wetenschappelijk personeel aanwezig is, dat door den ongunst der tijden werkloos moet blijven, terwijl het in Suriname zulk een belangrijk werk zou kunnen verrichten. Te meer omdat daaraan zoo weinig kosten verbonden zijn. Voor 20 à f 25.000 jaarlijks in totaal toch zal het mogelijk zijn aan het proefstation aldaar een twee à drietal van zulke krachten werkzaam te stellen.

Wetenschappelijke arbeid

zal een der hoeksteenen moeten worden voor de verdere ontwikkeling van Suriname, aan welke taak de Ondernemersraad zijn beste krachten hoopt te geven!

De heer Knottnerus zegde den voorzitter en het Bureau dank voor het vele werk, dat zij in het belang van den Raad gedaan hebben, terwijl de heer Spruyt, directeur der N.V. Gemeenschappelijk Bezit van West-Indische Cultuur-Ondernemingen, het Bestuur nog zijn bijzonderen dank betuigde voor zijn succesvolle bemoeienissen inzake den steun aan de koffiecultuur.

Waar wonen de meeste Europeanen?

Vergelijkende cijfers der Volkstelling 1930.

Batavia, die groote stad....

Reeds werd aangekondigd, dat het eerste deel is verschenen van de definitieve resultaten der Volkstelling 1930, dat uitsluitend is gewijd aan de bevolking van West-Java.

Een typisch feit wordt, blijkens een overzicht in het „Bat. Nwsbl." van 27 Mei j.l., in de inleiding vermeld, namelijk dat over het algemeen gezegd kan worden, dat de graad van betrouwbaarheid der plattelandscijfers, verzameld door telers die van de getelden en hun levensomstandigheden letterlijk alles wisten, hooger is dan die van de cijfers der steden als Batavia, Meester-Cornelis en Bandoeng, de particuliere landerijen en sommige deelen van Bantam, alwaar met tellers gewerkt moest worden, die den kampongbewoners vreemd waren.

Verder ontleenen wij de volgende bijzonderheden aan de publicatie:

Bevolking van West-Java.

Het zielental der provincie West-Java bedroeg op 7 October 1930 11.397.146, dat is dus 1,43 maal zooveel als het aantal zielen, dat Nederland volgens de voorloopige uitkomsten van de eveneens in 1930 plaats gehad hebbende volkstelling rijk was.

Van particuliere landerijen werden nog nimmer de uitkomsten van een volkstelling gepubliceerd. Verreweg het uitgestrekste zijn de Michiel-Arnoldslanden, die het geheele district Tjibaroesa (Buitenzorg), een oppervlakte van ruim 1100 vierk. k.m. beslaan en een zielental van 234.255 vertoonen.

Van alle stadsgemeenten in West Java — en trouwens ook in Nederlandsch-Indië — heeft Batavia verreweg het hoogste zielental: 435.184; met Meester-Cornelis vereenigd zou het zielental in totaal 533.015 bedragen. Op Batavia volgen in West Java Bandoeng, (160.815). Mr. Cornelis (97.831), Buitenzorg (65.431).

Vergelijkt men met elkander het aantal Europeanen van ieder der drie provinciën (Djokjakarta en Soerakarta zijn gouvernementen) West-Java, Midden-Java en Oost-Java, dan blijkt West-Java met haar twee groote Europeesche centra (Batavia en Bandoeng, die samen al ruim 50.000 zielen tellen) verreweg het hoogste cijfer te hebben: 80.774, tegen Midden-Java 34.626 en Oost-Java 63.299.

Van die 80.774 Europeanen zijn er in stadsgemeenten en kota's 70.843, dat is 87 % geteld; voor het platteland (meerendeels ondernemingen) en kleinere plaatsjes blijft er dan 13 % over.

In de stadsgemeenten maken zij gemiddeld 7.72 %, in de belangrijke kota's slechts 1.61 % van de totale bevolking uit. Opvallend zijn de hooge cijfers van Bandoeng (11.78 %) en Tjimahi (11.32 %) en de lage cijfers van Cheribon (3.06 %) en van verscheidene kleine kota's.

Chineesche bevolking.

De Chineezen van West-Java maken absoluut en relatief een grooter contingent, namelijk 2,28 %, van de bevolking uit. Zij zijn 259.718 „man" sterk. Midden-Java telt slechts 130.360 en Oost-Java 158.487 zielen.

Van de 259.718 zielen zijn 135.740 of 52 % in de stadsgemeenten en de kota's geteld. Hun aandeel in de totale stedelijke bevolking is 13.52 % (in 1920: 12,60 %) voor de stadsgemeenten en 6.60 % voor de kota's; in Batavia (16.47 %) en Cheribon (15.15 %) zijn deze percentages het hoogst. Opvallend is ook het hooge percentage van de kota Serang: 13,91.

Van alle stadsgemeenten in geheel Nederlandsch-Indië heeft Batavia het grootste zielental aan Chineezen, namelijk 71.688; Singapore telde in 1931: 340.645, Koeala Lumpur 68.059 en Penang 101.556.

Van de Chineesche bevolking, die buiten genoemde stadsgemeenten en kota's aangetroffen is, in totaal 123.978 zielen, is een belangrijk deel, ongeveer 60 %, in de regentschappen Batavia, Mr.Cornelis en Buitenzorg op particuliere landerijen of gewezen particuliere landerijen geteld.

Andere vreemde Oosterlingen.

De andere Vreemde Oosterlingen (voor het meerendeel Arabieren), in totaal 17.304 zielen, maken slechts 0.15 % van de bevolking uit. Meer dan de Chineezen concentreeren zij zich in de stadsgemeenten en kota's, waar 13.188, dus 76 %, geteld zijn. In de kota Poerwakarta en de stadsgemeente Cheribon — onderscheidenlijk 3,47 en 2,90 % — zijn zij het sterkst vertegenwoordigd.

Inlandsche bevolking. West-Java.

In tegenstelling met de uitheemsche bevolkings-groepen woont de Inlandsche bevolking — die in totaal 11.039.350 zielen telt — voor verreweg het grootste percentage op het platteland. Slechts 8,5 % is in stadsgemeenten en kota's en daarvan 5,9 % in de stadsgemeenten en 4,9 % in Batavia, Bandoeng en Mr. Cornelis geteld.

Jaarverslag.

Jaarverslag afdeeling 't Gooi.

Jaarverslag 1932.

Het aantal leden bedroeg op 1 Januari 1932 104 en aan het einde van het jaar 108 leden, zoodat, niettegenstaande de slechte tijdsomstandigheden, een kleine toename te constateeren valt.

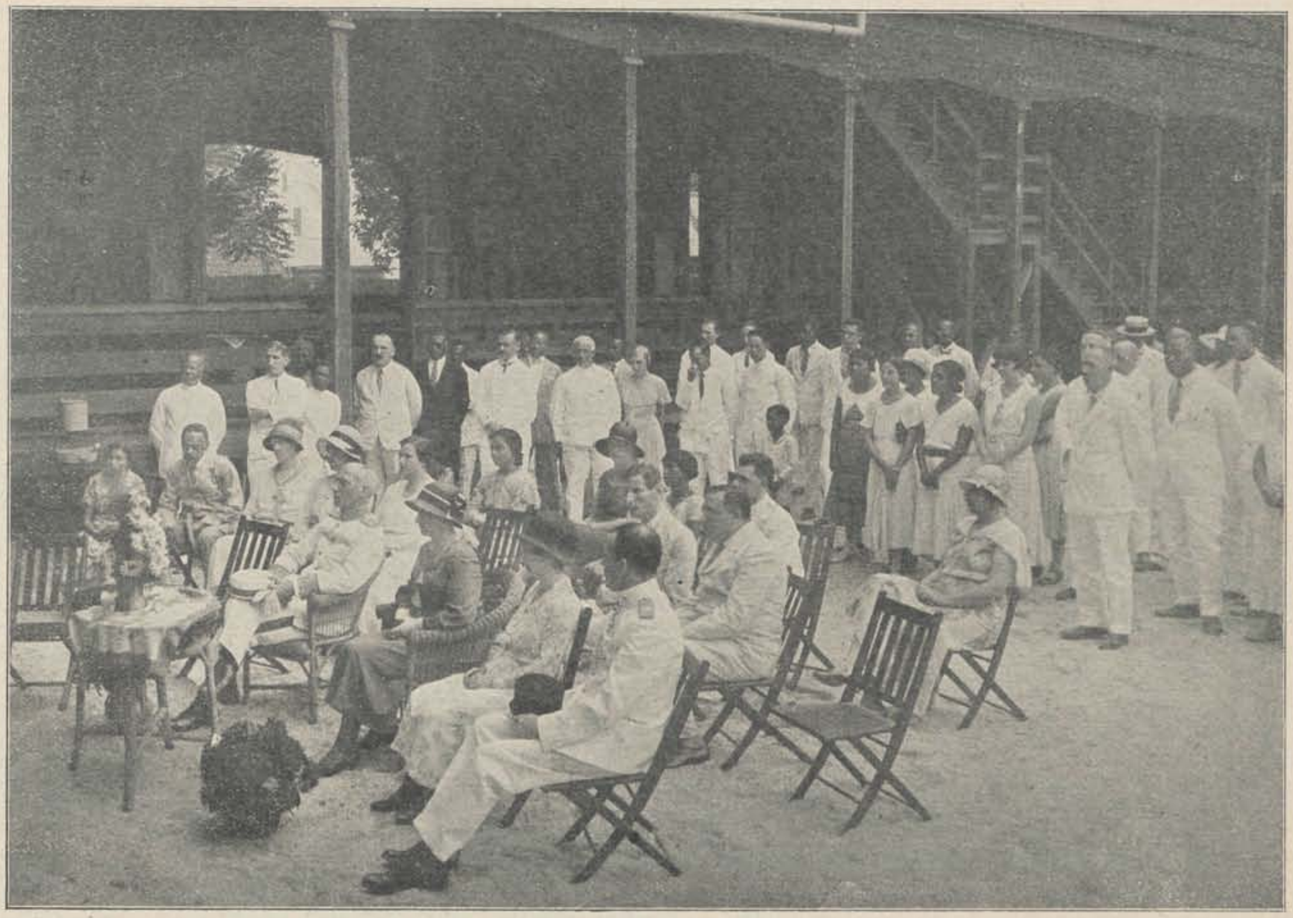
De Algemeene Vergadering had plaats op 29 Februari. Er viel een iets betere opkomst dan vorige jaren te constateeren, hoewel deze nog verre van talrijk was.

In totaal werden 9 bestuursvergaderingen gehouden. Ook hadden nog eenige vergaderingen met andere afdeelingen plaats, terwijl naar H.B.-vergadering en Jaarl. Algem. vergadering afgevaardigden werden gezonden.

Het informatiebureau heeft in het afgeloopen jaar zeer weinig te doen gehad. Wil hier meer van uit gaan, dan zal er grootere bekendheid aan moeten worden gegeven.

Centrale Sociale werk. In verband met de moeilijke omstandigheden, waarin vele repatrieerenden verkeerden, werden op initiatief van deze afdeeling gegevens verzameld en lijsten samengesteld van goedkoope woongelegenheden, zoowel in binnen- als buitenland. Tevens werd contact gezocht en gevonden met de A.M.V.J.V., die op dit gebied reeds zulk nuttig werk had verricht. Hoewel deze afdeeling het genoegen had eenige personen, welke in moeilijkheden verkeerden,

Het Onderwijs in Suriname

De opening van de nieuwe U. L. O. school, voor den bouw waarvan de onderwijzers van de Evang. Broedergemeente in Suriname 5 pct. van hun salaris afstonden gedurende een jaar. En dat juist in 1932, het jaar van de salariskortingen!

(Cliché: „Ons Suriname")

De Creolenkerk in Suriname

In vele gemeenten vertoonen jonge mannen- en meisjesvereenigingen teekenen van groeiend geestelijk leven.

(Cliché: „Ons Suriname")

„Boeatan"

Kneuterdijk 18a

Kijkje in de fleurige, lichte beneden-toonzaal van Oost- en West-Indische Kunstnijverheid.

Boeatan's mooie hoek met ronde tafel in de nieuwe Rijsttafel- en Theezaal.

te kunnen helpen en ook inlichtingen heeft kunnen verstrekken op het gebied van goedkoope huisvesting, bleef het aantal personen, dat hiervan gebruik heeft gemaakt, verre beneden verwachting. De omstandigheden zijn echter nog niet van dien aard, dat de Centrale Sociale Werk reeds opgeheven kan worden, daar het niet uitgesloten is, dat het nog eens nuttig werk zal kunnen verrichten.

Het aantal lezingen en filmvoorstellingen, waarvan verscheidene bijzonder geslaagd mogen heeten, was vrij groot, daar hierin voorloopig het beste propagandamiddel werd gezien om nieuwe leden te winnen, in ieder geval de sterke achteruitgang van het ledental tegen te gaan, hetgeen dan ook volkomen gelukt mag heeten.

De volgende lezingen en filmvoorstellingen hadden plaats:

11 Januari. Coöperatieve Winkelvereenigingen door G. H. Mouw, gevolgd door een film „Vlot- en Paalwoningen van Palembang en Oost Borneo", toegelicht door G. Lamster. De belangstelling was zeer gering.

29 Februari. Causerie over Suriname met lichtbeelden, door dr. E. R. de Vries, welke bijzonder in den smaak viel. Belangstelling matig.

21 Maart. Lezing over „Ghandi", door H. Gorter, vond algemeenen bijval. Vrij goede belangstelling.

13 April. Filmavond „Tropisch Toerisme". Zeer geslaagde avond, bijzonder groote belangstelling.

9 Mei. Lezing met lichtbeelden: Makassar in het verleden en heden, door A. de Braconier. Matige belangstelling. Beoordeeling zeer verschillend.

25 October. Seizoensopening. Gekleurde lichtbeelden, toegelicht door den heer Maurenbrecher. Deze avond was eveneens een succes.

16 December. Lezing met lichtbeelden over Suriname, door Dr. K. W. v. d. Sleen. Matige belangstelling. Het gebodene, zoowel lezing als lichtbeelden, viel zeer in den smaak.

Het is niet gemakkelijk de belangstelling van het publiek te trekken en wordt het gemis aan goede inlichtingen omtrent lezingen, filmvoorstellingen etc. dikwijls gevoeld.

Hoewel de toestand der kas niet ongunstig te noemen is, zal op den duur, indien het aantal leden niet meer zou toenemen, op deze wijze toch niet lang doorgewerkt kunnen worden. Het saldo vertoont een lichte achteruitgang en bedroeg f 278.29 (vorig jaar f 351.08), waarvan nog enkele kleine posten betaald moeten worden.

Bestuur. Bij den aanvang van het jaar legde de heer L. F. C. Alers zijn functie als voorzitter neer en werd vervangen door den heer C. M. Hamaker. De heer Alers werd tot eere-voorzitter benoemd. Aan het einde van het jaar bedankte mej. B. van Maarseveen wegens gezondheidsredenen. Overigens hadden geen veranderingen plaats.

Een bijen-avontuur op de reede.

Het stoomschip Nurjehan, komende van Rangoon met rijst, heeft bij vertrek van Belawan-Deli, op de Oostkust van Sumatra, des middags om drie uur, een oponthoud gehad, dat uniek is in de scheepvaart, vertelt de Sumatra Post.

Alles was gereed om te vertrekken. Kapitein en loods, roergangers en derde officier om de telegraaf te bedienen bevonden zich op de brug, de machinekamer was klaar en er waren op het voor- en achterschip al eenige trossen ingehaald, toen een bijenkoningin de aardigheid had om zich onder de zaling van den voormast te nestelen. Het gevolg van hare majesteit bleef niet achterwege, plotseling vlogen honderden bijen op en rond het schip, om zich ten slotte in drommen op de voormastzaling te vestigen. Uitgezonderd de machinisten van de wacht in de machinekamer en eenigen van het civiele personeel, die gelegenheid hadden zich in veiligheid te stellen, was niemand veilig aan dek voor bijensteken, zoodat van vertrekken voorloopig niets kon komen.

De eerste officier liet een dekwaschslang optuigen, doch de druk op de leiding was niet groot genoeg, zoodat de waterstraal de bijen niet kon bereiken, waarop de sleepboot Flip van de N. I. S. H. M. te hulp geroepen werd. Kapitein Goos van de sleepboot liet de brandslang klaar maken en de pomp op vollen druk werken. De waterstraal schoot tot boven den mast uit, zoodat de zaling, die circa 7 à 8 meters lager is, goed onderhanden genomen kon worden. Met heele klonten vielen de bijen op het dek en zij werden daar zooveel doenlijk weggespoeld. Tevens bracht kapitein Goos zijn sleepboot in een zoodanige positie, dat zware rookwolken uit den schoorsteen van de Flip door de zaling gingen.

Voor de vereende krachten van water en rook namen de overgebleven bijen eindelijk de vlucht en kon het vertrek tegen half 6 doorgaan. Verschillende officieren en manschappen werden door de bijen gestoken, terwijl ook de loods van eenige steken niet vrij ging.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

„Het mooiste Plekje van Den Haag."

Zoo hoorden wij dezer dagen het nieuwe Boeatan-huis noemen. En niet ten onrechte, want niet alleen is het uitzicht, dat de vijf groote hoekramen bieden op Lange Voorhout en Kneuterdijk, werkelijke prachtig, zooals de foto's in ons Weekblad van No. 22 op 1 dezer bewezen, maar ook de geheel moderne inrichting van het interieur draagt tot de schoonheid bij.

De beide kiekjes thans op onze foto-bladzijde weergegeven, getuigen daarvan, al moet men zich de frissche, vroolijke kleuren der aankleeding nog daarbij denken.

Beneden in de tentoonstellings-ruimte zijn de toonbanken en de uitstallingen der Indische kunstnijverheid zóó ingericht, dat men er van de straat onbelemmerd in kan kijken, en het gezicht van buiten naar binnen, zij 't dan ook van anderen aard, al even mooi is als van binnen naar buiten. Geen enkele voorbijganger loopt er langs, zonder er door aangetrokken te worden, de meeste wijden er nauwkeurig aandacht aan en velen komen ook binnen een kijkje nemen, om de verschillende kunstvoorwerpen meer van nabij en op hun gemak te bezien. De toegang is van half tien 's morgens tot zes uur 's middags, vrij, want Boeatan's leuze is: „*hoe meer bezoekers, hoe beter*". Al zijn vanzelf niet alle kijkers dadelijk koopers, de algemeene belangstelling in de Indische volkskunsten wordt er toch door bevorderd, want de nieuwe, kunstzinnige verkoopster, die op de hoogte van haar vak is en er plezier in heeft, is ten allen tijde gaarne bereid, desgewenscht, inlichtingen omtrent het tentoongestelde te geven, terwijl zij en de leden van den Raad van Beheer ook altijd ten zeerste erkentelijk zijn voor opmerkingen en raadgevingen van deskundige bezoekers, in het belang der voorgestane, goede zaak. Geen enkele rechtgeaarde Nederlander, maar vooral niet, de oud Indischgasten en Indiërs onder hen, mogen er onverschillig tegenover staan, want 't geldt hier immers een groot algemeen belang, al wordt dit nog niet door allen genoeg ingezien. Zooals het eerste motto boven het Koloniaal Weekblad luidde:

„*Het Koloniaal belang, is een Nederlandsch belang*".

En ook het omgekeerde is waar: hoe meer Nederland leert voelen voor de belangen der Indiën (vooral ook op kunstgebied), hoe beter 't zal gaan, niet alleen op materieel maar vooral op geestelijk gebied, zoowel in het Oosten als in het Westen.

Heeft de heer *Frans A. J. Vermeulen*, hoofdcommeis op het Rijksbureau voor Monumenten-zorg, niet volkomen gelijk, als hij met vuur in woord en geschrift getuigt:

„Het historisch materialisme heeft den Hollandschen volksgeest, die uit zichzelf hiertoe maar al te zeer geneigd is, zóó diep in alle lagen vergiftigd, dat we in deze moeilijke tijden hier nauwelijks meer 'n waarachtige belangstelling, laat staan liefde, voor cultureele en ideëele waarden aantreffen. De hier alles beheerschende vraag is helaas het bot-materialistische „wat koop je ervoor?" en „kun je het eten?" In het zooveel zwaarder door den oorlog getroffen buitenland, met name in Frankrijk en vooral ook in Duitschland, zijn in de moeilijkste jaren na den oorlog bedragen voor restauratie van monumenten beschikbaar gesteld, als het welvarende Holland er zelfs in zijn beste tijden niet voor over had; ik herinner maar aan de restauraties van de kathedraal van Reims, van den Zwinger te Dresden ,van den Dom te Keulen, om 'n paar sprekende voorbeelden uit de jaren 1919—1930 te noemen.

De eenige perspectief is de strijd tegen deze verderfelijke „Hollandsche", plat-materialistische opvatting, die een volk beschouwt als een kudde omnivoren, waarvoor alleen maar de voeding en de warme stal van belang zijn. De strijd van den geest tegen de stof. In deze richting is altijd mijn streven gegaan. Dit was de bedoeling van mijn Handboek: belangstelling; dieper waardeering te wekken, in zoo breed mogelijken kring, voor de werken onzer cultuur.

Boeatan streeft immers in dezelfde richting met betrekking tot Indië.

Geldt niet hetzelfde voor de cultuur ginds, niet alleen uit ouden, maar ook van den hedendaagschen tijd?

Wat een heerlijk grootsch arbeidsveld, ten algemeene nutte, waartoe ieder individu het zijne kan dragen

Nog een paar woorden, naar aanleiding der twee foto's van Boeatan:

Het eerste geeft den aanblik weer van buiten, door het groote hoekraam, in de Toonzaal. Eenvoudige, diepe kasten langs de wanden, waarin de voorwerpen goed te zien zijn, daarboven en naast Indische wapens in thopheeën, en verder flinke breede toonbanken, waarop zoowel weefsels, als grootere stukken tot hun recht komen. Hoe mooi hangt de eenvoudige katoenen ikat *seli-moet* uit den Timor-archipel (links) naast den rijkzijden Balische *Kain-radja* (rechts), gescheiden door het pad naar een gezellig zitje voor hetzelfde raam, waar, aan een viertal tafeltjes met fijne Javaansche *batik*-hoofddoeken gedekt, de belangstellende bezoekers, in fleurig rood-gelakte, kleine fauteuils kunnen uitrusten en op hun gemak alles bekijken.

Dadelijk valt dan op, hoe mooi de forsche midden-pilaar daar prijkt in zijn bescheiden aluminium kleur op rood voetstuk, plaats gevend voor groote weefsels, welke er in hun volle lengte kunnen worden uitgespreid, tevens aan een koperen keteltrom *(mokkomokko)* uit de Buitengewesten, die hier, met de holle zijde naar boven gekeerd, prachtig dienst doet als cache-pot voor een wijdvertakte palmsoort, terwijl ook de koperen *garoeda-wajang-lamp* op den zijwand er recht vorstelijke prijkt.

De tweede foto geeft een kijkje in de

riante eetzaal, die in even frissche kleuren, niet alleen met bloemen, maar ook met fleurige Indische kunstnijverheids-artikelen versierd is, bestaande uit: allerlei bonte weefsels, gekleurde vlechtwerken, flikkerende koper-, tin- en zilverstukken, afgewisseld met eenvoudig, rustig aardewerk, die vormen er een prettig vroolijke omgeving, waarvan terecht gezegd wordt: het mooiste plekje van den Haag!

De gezellige ronde tafel in den hoek, plaats biedend aan 8 à 9 personen, wordt dan ook geregeld reeds van te voren door gasten voor noenmaal of avondeten besproken. Des Zondagsavonds lijkt de zaal sams al weder niet groot genoeg, zoovele liefhebbers komen dan op de lekkere rijsttafel af, in dat mooie plekje, te midden der lokkende Indische kunstnijverheid, die stellig hoe langer hoe grooter bekoring voor velen zal krijgen.

Nu zijn er voorwerpen uit alle deelen van den Archipel, maar weldra komt een speciale Bali-expositie, die er goed uit zal komen en dan ook bijzonder mooi belooft te worden.

Evenals door recente tentoonstellingen in de kunstkringen op Java reeds het geval is geweest, zal ook hier onze waardeerende liefde voor de kunstzinnige bevolking van dat eiland en haar arbeid er zeker door vergroot worden.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Het Buitenland en Ned.-Indië.

Bij de uitgevers Jarralds Ltd. te Londen is verschenen „Japan: mistress of the Pacific?" door kol. P. I. Etherton en H. Hessell Tiltman; hierin wordt een overzicht gegeven van Japan op politiek, industrieel, financieel en sociaal gebied *(De Loc.* 18/5, blz. 5). Waar *Ned.-Indië* zoo nauw is betrokken bij alle gewichtige gebeurtenissen, die zich in het Stille Zuidzee-gebied afspelen, hebben de auteurs *de rol, die Nederland als koloniale mogendheid vervult*, mede in hunne beschouwingen opgenomen. Aangeroerd worden o.a. de belangrijke „oliekwestie", Singapore's strategische positie en Japan's bevolkingsaanwas. N. h. o. van de schrijvers is het plan voor den bouw van *de Singapore-basis* voor Nederland van groot belang en zou Nederland zonder zijn machtigen nabuur, Ned.-Indië geen dag meer bezitten. *Engelsche en Amerikaansche belangen gaan in het Oosten samen met die van Nederland.* De waarde van olie en haar invloed op de strategische problemen van den huidigen dag, tezamen met andere commercieele en financieele belangen, zetten de groote politieke lijnen uit, die gevolgd moeten worden en toonen duidelijk de gebiedende noodzakelijkheid aan om den Nederlandschen eigendom over Indië te beschermen. Bovendien zou het in bezit nemen van Ned.-Indië door een, Engeland vijandige, mogendheid de veiligheid van Br.-Indië, de Maleische Staten en Australië bedreigen.

„Akindo" te Kobe constateert in het *Soer. Hbl.* (16/5 „Japansche indrukken") dat *de economische oorlog tusschen Japan en Britsch-Indië* in vollen gang is. De overeenkomst van 1905 is op 10 Oct. 1933 afgeloopen. Als reden moet natuurlijk worden aangenomen de onmacht van Engeland om op andere wijze de schrikbarende concurrentie van Japan in Br.-Indië te stoppen. Het opzeggen van het contract zal — volgens de industrieelen en exporteurs — een geweldige klap beteekenen voor Japan's exporthandel; h. i. moeten onmiddelijk de meest serieuze *represaillemaatregelen* genomen worden. In deze Japansche levenskwestie is de bezadigde houding van de regeering opvallend. Het hoofd van de afd. Buitenlandsche Handel heeft o.a. uiteengezet dat tenslotte *de „kleine man" in Br.-Indië de dupe* wordt, daar hij tweemaal zooveel voor zijn kleeding zal moeten gaan betalen als nu, terwijl ook de invoerrechten van Br.-Indië, door de geringe aanvoeren, enorm zullen teruglopen.

Zeven *Britsch-Indische* suikerfabrieken noteeren op de beurs 112 tot 475 % en gaven 10 tot 35 % dividend over 1932. *Java-suiker* wordt tot *f* 6.50 per 100 kilo's cif. naar Br.-Indië aangeboden zonder koopers te vinden, terwijl de Br.-Indische fabrikanten door het hooge invoertarief hun product afzetten tot *f* 13 per 100 kilo's. Het *Soer. Hbl.* (22/5, 3de bl. „Suiker") verwacht echter *spoedig groote overproductie* in Br.-Indië en dan zal voor het surplus een uitweg moeten worden gezocht. De leiders van de Java-industrie hadden verstandig gedaan meerdere van de *Java-fabrieken naar Br.-Indië* over te brengen! Het Nederlandsche raffinade-bedrijf bijv. heeft in Engeland deelgenomen aan de bietsuiker-industrie; met de winsten, behaald door de Anglo-Dutch group kon een deel van de verliezen van de Westelijke Suiker Raffinaderij worden weggewerkt.

Internationale en Oostersche vraagstukken vinden wij voorts behandeld *o.a.* in het *Soer. Hbl.* (16 t/m. 22/5, 1ste bl. Correspondenties).

Bezwaren tegen voortdurende wijzigingen in bestuursindeeling.

Hij, die denkt dat *de invloed der regenten* in den laatsten tijd belangrijk is verminderd, vergist zich deerlijk, als men ten minste de hoofdsteden uitzondert — verzekert *De Java-Bode* (19/5 „Bede om stabiliteit", *Z.)* —. In de rest van Java, waar 80 à 90 % der bevolking woont, is *de Kaboepaten* nog immer het centrum van het Inlandsche volksleven in een gebied, dat als éénheid door eene oeroude traditie wordt beheerscht. De positie der regenten is in den laatsten tijd weer sterker geworden, vooral sinds de les welke door tal van complotten werd gegeven, minder toeliet dat politieke volksleiders zich drongen tusschen bevolking en hoofden. En deze kregen daartoe meer kans naarmate de verhouding tusschen bevolking en Kaboepaten minder hecht was. Er liggen in de psyche van tientallen millioenen bewoners van Java zulke groote waarden aan nationale solidariteit, traditie en adat opgetast, dat een wijs Westersch beleid hiervan nog tot in lengte van dagen kan profiteeren voor eene soepele en bij den Volksraad passende betuursvoering. In de Kaboepaten staat het *portret* van H. M. de Koningin, of Haar borstbeeld op voetstuk. En daarnaast als symbool van Oostersch Gezag: de *pajoeng*, een gouden dak voor enkelen der grootsten en hoogsten. Men heeft soms oude banden uiteengerukt door *opheffing van regentschappen*, doch had er als regel weinig pleizier van. Men leze in het verslag der commissie voor het onderzoek naar de ongeregeldheden in Bantam (Nov. 1926), hoe verkeerd de opheffing van het vroegere regentschap Tjaringin was. Een groot deel der bevolking heeft zich daarmee nooit kunnen vereenigen, nòch den weg naar de nieuwe Kaboepatan te Pandéglang kunnen vinden. Laat men, nu *opnieuw de vraag der opheffing van regentschappen aan de orde* is, uitermate voorzichtig zijn. Vóór alles is *stabiliteit onmisbaar voor bevredigende bestuursvoering;* het beschaafdere deel der bevolking moet nu eindelijk eens zekerheid krijgen: uit hoeveel residenties en regentschappen Java bestaat.

Wij vestigen de aandacht op *De Java-Bode* (17, 18 en 19/5 „Bij het derde lustrum van den Volksraad") en het *Soer. Hbl.* (15, 16 en 17/5, 3de bl. „Madoereesche belangen").

Bijzondere maatregelen.

De Hollandsche bladen (o.a. „Het Vaderland" van 20 Apr.) brachten in Indië den volledigen tekst der nieuwe regeling van het vereenigingsrecht, genomen bij Besl. van den Minister van Defensie dd. 18 April. Terwijl men dus nu ook voor het zich in Ned.-Indië bevindende deel der *Marine* weet waaraan men zich te houden heeft, laat eene algemeene regeling voor het contact, dat *landsdienaren in Indië* mogen hebben met organisaties, die als gevaarlijk voor de orde en rust moeten worden beschouwd, nog altijd op zich wachten. Er is — volgens *De Java-Bode* (17/5 „Bijz. maatregelen", *Z.)* — reeds geruimen tijd geleden overleg gepleegd met verschillende autoriteiten in Indië, over te nemen *maatregelen tot verbetering van den geest in bepaalde groepen ambtenaren.* In Indië dient men verder te gaan dan in Holland, waar de verhoudingen zoo geheel anders zijn. Er zijn nu ruim drie maanden verstreken sinds het drama der „Zeven Provinciën" geheel Indië schokte. Men is, met de gemoedelijkheid onzen volksaard eigen, reeds lang over de sterke sensatie heen, en slechts het meer nadenkend deel van het publiek houdt de herinnering vast als *eene waarschuwing voor toekomstige mogelijkheden.* Er zit — vervolgt Z. — zoo'n geweldige climax in de gebeurtenissen: in Nov. '26 de bezetting van een telefoonkantoor, en in Febr. '33 de roof van een oorlogsschip. De revolutionnaire agitatie duurt in Indië voort alsof er nooit eenige speciale aanleiding voor de Overheid had bestaan er een einde aan te maken.... en nog altijd wacht Indië op de bijzondere maatregelen. Zelfs al zouden ze binnenkort afkomen, moet men dan niet toegeven dat het psychologisch gunstigste moment is gepasseerd?

Wij verwijzen naar *De Java-Bode* (17/5 „De wortel van het kwaad"; „Bestuursambtenaar en gevoelssocialist"; 19/5 „Dat is ons kamerlid").

Kerkelijke balans.

De groote vergadering der Protestantsche Kerk te Batavia is achter den rug. Gedachtig aan *De Genestet's les:* niet de menschen uit de Kerk te zetten, doch de Kerk.... wijd uit te zetten, is men *tot de kern van het Geloof teruggekeerd*, en heeft alles wat zich daarom beweegt of zich daaraan had vastgehecht, terzijde gesteld. Zoo kwam men tot *de kernachtige formule:* Jezus Christus is het fundament der Kerk. Op deze basis kan ieder meebouwen, en de autonome Kerken kunnen daarop eene eigen belijdenis construeeren, bijv. die der twaalf artikelen des geloofs. Naar *De Java-Bode* (22/5 Kerkelijke balans", *Z.)* vernam, zullen bij de in wording zijnde Molueksche en Minahassasche Kerk naar alle waarschijnlijkheid die twaalf artikelen des geloofs als belijdenis worden aangenomen. Nu aldus *het geestelijk raam der Indische Kerk* zeer ruim is uitgezet, *kan* dit *allen omvatten, die de hooger weergegeven formule aanvaarden:* Hervormden, Remonstranten, Lutherschen, Doopsgezinden, en diegenen welke desgewenscht, binnen het groote lichaam der Indische Kerk hun eigen kerken vormen met de dooor hen gewenschte geloofsbelijdenis. Aldus blijft de Kerk de alles overdekkende kapconstructie, waar beneden ook de figuren, welke zich in de Minahassa en de Molukken ontwikkelden, kunnen worden vastgehouden. Zoo zijn er, op de creditzijde der balans, drie voorname punten te noteeren: *1e.* dat de Kerk zich oriënteert op den persoon van den Christus, en niet meer op de leer aangaande Hem; *2e.* de erkenning van de zelfstandigheid van kerken, reeds bestaande, in het groote verband; *3e.* de vorming van een werkelijken band tusschen Kerk (kerken) en kerkbestuur. Tot dusver was het kerkbestuur een college, door de Regeering gekozen, terwijl het nu door belanghebbenden wordt verkozen.

Het *Soer. Hbl.* (10 en 11/5, 3de bl.) en *De Loc.* (18/5, blz. 24, *Ds. J. M. Lindeyer)* geven verslagen van „De Kerkvergadering te Batavia",

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers

De „Persatoean Minahasa".

Voor het eerst werd het Minahasacongres van de Persatoean Minahasa in de Minahasa zelf gehouden op 29 en 30 April en 1 Mei j.l. Acht en twintig afdeelingen in de Minahasa, drie uit Oost-Borneo en zes uit Java waren vertegenwoordigd, terwijl de openbare bijeenkomsten (openluchtvergaderingen) onder groote deelname van het volk werden gehouden.

Het congres benoemde tot leden van het subhoofdbestuur voor de Minahasa de heeren dr. Ch. Singal — voorzitter, J. L. Tambajong — vice-voorzitter, O. H. Panlow — secretaris, B. Lapian — penningmeester en E. V. Adam — commissaris; aan dit bestuur werden toegevoegd tien vertegenwoordigers der voornaamste pahasaäns (adatdistricten), die met het bestuur vormen den Raad van Vertegenwoordigers van het Hoofdbestuur.

Onder de leden van dit college zijn zes oudhoekoembesars en vertegenwoordigers der traditioneele hoofden-familie's, een vertegenwoordiger der oud-militairen, verder onderwijzers en godsdienstleeraren en vijf leden van den Minahasa-raad.

Over de overbrenging van het hoofdbestuur naar de Minahasa spraken alle afdeelingen, met uitzondering van Soerabaia, zich uit voor het gevestigd blijven in Batavia.

De gedachte aan fusie met andere nationalistische organisaties werd met algemeene stemmen verworpen.

De toetreding in federatief verband tot één organisatie met andere nationalistische organisaties werd besproken; het hoofdbestuur in Batavia werd gemachtigd de Persatoean Minahasa eventueel te laten toetreden, indien het hoofdbestuur de voorwaarden aannemelijk acht.

Ten aanzien van de kerkelijke kwestie werd besloten, het streven van de vereeniging Pengbaharoean Gredja Minahasa te steunen, die streeft naar een zelfstandige organisatie van de kerkelijke gemeenten der Minahasa in een Minahasa-kerk, zoo mogelijk binnen het verband der Indische kerk.

Het congres nam een motie aan ingaande tegen een motie van den bond van inlandsche B. B.-ambtenaren der Minahassa.

„Timboel".

De redactie van het in het Nederlandsch geredigeerde tijdschrift „Timboel" maakte, naar aanleiding van het antwoord van de regeering op de interpellatie van den heer Thamrin bekend, dat besloten is om het orgaan niet meer te laten verschijnen „nu elke poging tot openbare voorlichting, zich richtend ook tot de overzijde, van weinig of geen nut geworden is, wijl politieke samenwerking in den vervolge ondoenlijk is.

Daar de daarbij onontbeerlijke vrijheid van meeningsuiting in woord en geschrift volkomen illusoir blijkt te zijn, is het zinloos, uitingen van de nationale beweging in een vreemde taal naar den overkant te dragen".

Inheemsch crisis-studiefonds.

In inheemsche kringen wordt, — zoo lezen wij in de inlandsche bladen —, sinds kort druk propaganda gemaakt voor de oprichting van een „Crisis-Studiefonds" voor de schoolgaande inheemsche Jeugd. Een actie is ingezet over geheel Ned.-Indië om zooveel mogelijk contribuanten te werven. De contributie is uiterst laag gesteld, n.l. slechts 1 cent per week of 5 centen per maand. Men hoopt op deze wijze te bereiken, dat einde 1934 twee millioen contribuanten zullen zijn aangeworven, die dan gezamenlijk 1 millioen gulden kunnen hebben opgebracht.

Het initiatief tot de oprichting van dit fonds is uitgegaan van mr. Kluiver.

De eerste resultaten zijn zeer gunstig. Reeds zijn in een 17-tal steden op Java afdeelingen van het fonds opgericht, n.l. te Batavia, Bandoeng, Tasikmalaja, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Magelang, Djokja, Solo, Madioen, Kediri, Blitar, Malang, Soerabaia, Probolinggo en Bondowoso, terwijl te Buitenzorg op een druk bezochte bijeenkomst ook aldaar tot de oprichting van een afdeeling werd overgegaan.

Berust het systeem van de 1-cents-contributie eenerzijds op het „vele kleintjes maken een groote", daarnaast is door den organisator een stelsel ontworpen, waarbij het mogelijk zal zijn om zonder veel moeite of tijdverlies de contributies geregeld te innen en dat in groote lijnen hierop neerkomt, dat, waar het fonds bestemd is voor de jeugd, het er ook moet komen door de jeugd.

Voor propaganda en geld-inning zullen zooveel mogelijk de scholieren, padvindersorganisaties en jeugdvereenigingen worden ingeschakeld. Men hoopt te komen tot de mobilisatie van zooveel mogelijk Inheemsche leerlingen.

Het program van actie van de nieuwe beweging vermeldde voor de maanden Mei en Juni het beleggen van openbare vergaderingen, terwijl in de groote steden bovendien wijk- of buurtsamenkomsten zullen worden gehouden om het fonds zoo intensief mogelijk te propageeren.

Naar gemeld werd, zal de centrale leiding te Batavia komen; het hoofdbestuur, met welks samenstelling men zoo goed als gereed is, zal daar ter stede worden gevestigd.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht

De West-Indische Gids.

Uit de Juni-aflevering van „De West-Indische Gids" blijkt een wijziging in de redactie van het maandblad. Op den omslag ontbreekt de naam van den heer C. A. J. Struycken de Roysamoer, met wijlen dr. Benjamins en de heeren Boeke en Fock, een der oprichters van het blad. In zijn plaats kwam de heer W. R. Menkman. Het nieuwe lid der redactie schreef in dit nummer een artikel: „De voorloopige Curaçaosche begrooting voor 1934". De heer B. de Gaay Fortman herdenkt in deze aflevering wijlen prof. v. Vollenhoven.

Chung Hwa Hui Tsa Chih.

Het April—Juni-nr. van het driemaandelijksch orgaan van de Chineesche vereeniging Chung Hwa Hui, bevat o.m. een artikel van Thung Djie Leh over het Chineesche vereenigingsleven op Java. Ook in dit orgaan wordt wijlen prof. v. Vollenhoven herdacht.

Spoor- en Tramwegen.

In het 20 Juni-nr. wordt het Jaarverslag der Staatsspoor- en Tramwegen in Ned.-Indië over het jaar 1932 besproken.

De Rijkseenheid.

Uit den inhoud van het nummer van 21 Juni, stippen wij aan: „Uitsluiting van revolutionnairen uit het parlement", „Moskou en de pest" en „Onze koloniale cultures en de dollar-depreciatie."

Indologenblad.

In het nr. van 15 Juni wordt de artikelenreeks: „Tempo Dahoeloe" in de Buitengewesten" vervolgd.

Actueel Wereldnieuws.

In het nr. van 20 Mei komt o.a. voor een artikel: „Koraalriffen en hun bewoners", met vele fraaie reproducties. Voorts een artikel: „De Vaderlandsche Club contra Fascisten".

Het nr. van 27 Mei opent met een bijdrage: „Compagnies-relieken in Ternate".

Onze Aarde.

Het Juni-nr. brengt o.m. een bijdrage van de hand van, thans wijlen D.A. Waiboer, getiteld: „Per motor-zeilboot door de wateren van den Nederl. Oost-Indischen archipel", enkele dagboekbladzijden betreffende een niet ongevaarlijken tocht met een schoenertje van Merauke naar Sinabang, ongeveer 3000 mijl.

Onze Mail.

In het nr. van 21 Juni komt o.m. voor het tweede gedeelte van het artikel: „Soerabaia, oud en nieuw".

Orang Peladang.

Het Juni-nr. van het orgaan van het Deventer Landbouwcorps brengt o.m. een artikel over de Poenale Sanctie.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

In de 15 Juni-aflevering komt o.m. een artikel voor van den heer Fred. Oudschans Dentz over Suriname, waarin hij aan de hand van de ambtelijke gegevens over het jaar 1932 tot de conclusie komt, dat ook het beeld van den economischen toestand van Suriname over het afgeloopen jaar somber is, terwijl het zich niet laat aanzien, dat 1933 een beter jaar zal worden bij de groote inzinking, welke, evenals elders, ook in Suriname is waar te nemen.

De Ind. Verlofganger.

In het nr. van 23 Juni wordt o.m. een artikel gewijd aan het gouden jubileum van den Rotterd. Lloyd. Melis Stoke causeert in dit nummer naar aanleiding van de gewoonte, die wordt aangeduid met: de groeten van.....

Onze Overzeesche Gewesten.

In het bijblad, aan de Indiën gewijd, van de „Avondpost" van 25 Juni j.l. komt onder meer een beschouwing voor over „Rechtskundig Onderwijs".

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

Wolanda—Hindia.

De Juni-aflevering brengt o.m. een artikel: „De Bataksche Tooverstaf", door H. J. Eggink. Raden Nimpoeno schrijft in dit nummer onder meer over Javaansche Jeugdbeweging en jeugdwerk, met foto's.

Koloniaal Missie Tijdschrift.

De 25 Juni-aflevering behandelt o.m. het Jaarverslag der Indische Missievereeniging. P. G. Groenen schreef voor dit nr. een artikel: „Het aantal missionarissen".

BUITENLANDSCHE TIJDSCHRIFTEN.

La Quinzaine Coloniale.

In het nr. van 10 Juni komt o.m. een beschouwing voor over de toekomst der tropische cultures.

La Dépêche Coloniale.

Het nr. van 22 Juni brengt o.m. een bijdrage over suiker-restrictie en suiker-contingenteeringen.

Suriname

Vertrek van Gouverneur Rutgers.

Niet 3 Augustus, zooals de bladen hebben vermeld, zal gouverneur dr. Rutgers naar Nederland scheep gaan om als lid der 2de Kamer op te treden, maar op 24 Augustus met de Oranje Nassau, welke 10 September in Amsterdam aankomt. Wij hebben deze mededeeling uit de beste bron ontvangen.

Een misstap in het West-Indisch detacheeringsbesluit.

De minister van Financiën De Geer heeft op 9 Mei aan de 2de Kamer het Verslag der Algemeene Rekenkamer over het jaar 1932 aangeboden (Zitting 1933. 158), waarin wij op blz. 33 het volgende lezen bij: Het West-Indisch Detacheeringsbesluit 1930 (Staatsblad no. 380). „Intertijd gaf de toenmalige Minister van Financiën aan een ambtenaar van dit Departement, die eene betrekking bij het Gouvernement van Suriname wenschte aan te nemen, de toezegging, dat hij bij zijn terugkeer hier te lande recht zou hebben op eene blijvende herplaatsing in vasten dienst van het Rijk in een gelijkwaardige functie als hij bij zijn vertrek bekleedde.

Naar het oordeel van de Kamer kon en mocht hiermede niet zijn bedoeld, dat dezen ambtenaar onder alle omstandigheden eene dergelijke functie, dan wel een wachtgeld, gelijk aan zijn Nederlandsch traktement (*f* 7210 per jaar) zou zijn gewaarborgd tot zijn pensionneering; de belofte kon en mocht geen andere beteekenis hebben dan die van eene definitieve herplaatsing in dezelfde of in eene gelijkwaardige betrekking.

Aan deze toezegging werd h.i. volkomen voldaan door zijne herplaatsing (December 1926) in zijn oude functie. Hiermede was de belofte uitgewerkt; van stonde aan kon de betrokkene niet meer rechten doen gelden dan ieder ander ambtenaar.

Echter werd later in het West-Indisch Detacheeringsbesluit 1930 (Staatsblad no. 380) te zijnen behoefte eene overgangsbepaling opgenomen van zóó groote vrijgevigheid, dat hij, eervol ontslag uit 's Rijksdienst bekomen hebbende, recht er aan kon ontleenen op een wachtgeld, gelijk aan zijn traktement en waarop zelfs de z.g. crisiskorting voorgeschreven bij Koninklijk besluit van 29 December 1931 (Staatsblad no. 556) niet mocht worden toegepast.

Op een verzoek van de Kamer, haar te willen mededeelen, wat de ratio was van deze overgangsbepaling, antwoordde de Minister van Financiën, dat deze geen andere was geweest dan een waarborg van den betrokkene voor het recht, dat deze ontleende aan de toezegging van 's Ministers ambtsvoorganger. Volgens den Minister hield die toezegging dus meer in dan de Kamer, blijkens het voorgaande, geoorloofd had geacht. Het college kon slechts berusten."

„Het oog in 't zeil", schrijft de N. Rott. Courant van 16 Juni avondblad D, die opmerkte dat de bewuste ambtenaar blijkbaar over machtige relaties scheen te beschikken en zij schrijft voorts: „dat deze ongehoorde bevoorrechting het poovere resultaat had dat de vorige minister van financiën (jhr. de Geer) moest mededeelen, dat zij geheel en al het gevolg was van de toezeggingen van zijn ambtsvoorganger. Het schijnt ons toe, dat dit minder juist is: aan de toezegging was voldaan door de herplaatsing in 1926; van dat oogenblik af was de betrokkene ambtenaar van dezelfde rechtspositie als ieder ander. Ware het anders, zou een minister door een zoo ver gaande toezegging een bepaald persoon voor altijd kunnen uitsluiten van de harde maatregelen, die in de toekomst wellicht moeten worden genomen, dan zou nepotisme en bevoorrechting haar intrede doen. De opneming van de hierboven vermelde bepaling in het West-Indisch détacheeringsbesluit is dan ook — om het zacht te zeggen — een misstap geweest."

Wij zullen den naam van dezen ambtenaar maar niet noemen, al is deze ons bekend. Ingewijden zullen dien wel kennen.

Melaatschheid.

Wij lezen in de Surinamer van 18 Mei no. 40, dat den 17den t. v. een verpleegde der St. Gerardus Majella Stichting door de Lepra Commissie genezen is verklaard. Zulk een bericht ontroert ons, die van nabij het leed en de ellende van de melaatschen hebben gezien. Genezingen schijnen den laatsten tijd niet meer uitgesloten te zijn. Ongetwijfeld duidt de volgende advertentie, welke wij eveneens in de Surinamer tegenkwamen, op de voornoemde genezing.

Hierbij wordt dank betuigd:

1e. Aan het Koloniaal Gouvernement voor het in 't leven roepen van de Lepraverordening;
2e. Aan de Heeren doktoren van de Lepracommissie, in het bijzonder aan dokter Lampe, voor het hard, doch beslissend optreden;
3e. Aan den behandelenden geneesheer Dr. Keil, die ons als evenwaardig mensch behandelde; en
4e. Aan de Eerwaarde Liefdezusters, die ons met teedere toewijding en moederlijke verzorging in de St. Gerardus Majella Stichting hebben verpleegd.

Parbo., 20 Mei 1933.
ESSELINE.

Iederen Woensdag Luchtmail naar Ned.-Indië!

De Nederlandsche bladen van midden Juni brachten ons het onderstaand bericht, dat in Suriname ook met groote belangstelling zal worden gelezen:

Prof. Earl. B. McKinley van de Washington Universiteit is er, naar Amerikaansche bladen melden, in geslaagd, de lepra-bacil te kweeken buiten het lichaam. De bacil zelf is bekend sinds 1871, maar het was nog niet gelukt hem te kweeken. Prof. McKinley heeft bij zijn studies de medewerking gehad van dr. Malcolm H. Soule van de Michigan University. Men mag verwachten, dat thans de bestrijding van melaatschheid nieuwe vorderingen zal kunnen maken.

Pater Tyndall.

In Brazilië is op 22 Mei overleden Nelius James Cornelis Tyndall, een Surinamer, die in de Orde der Redemptoristen trad en 8 Oct. 1903 tot priester werd gewijd. 27 jaren verbleef hij als missionaris in Brazilië. Eenmaal bezocht hij zijn geboortegrond — in 1922 — waar hij op grootsche wijze werd gehuldigd. Ook zijn zuster, de Eerw. Soeur M. Gérard trad tot de Missie toe en vertoeft in Paramaribo. Als een bijzonderheid dat deze beide Surinamers geestelijke en religieuse werden, maken wij hiervan melding. Voor de bejaarde in Paramaribo wonende moeder is het overlijden van pater Tyndall een zware slag.

Suriname's schulden.

In het verslag van de Alg. Rekenkamer, bedoeld in art. 36 van het Surinaamsche Comptabiliteitswet over 1932 welke de Minister van Koloniën aan de 2de Kamer heeft aangeboden (Bijlagen 160—I. 2) zien wij een staat van schulden van Suriname welke, zoolas wij becijferen, bijna 10 millioen gulden bedraagt. Deze zijn:

1. Geldleening ten laste van Suriname ten behoeve van het Immigratiefonds van 1895 groot anderhalf millioen, waarvan tot heden *f* 748.000 is afgelost; 2. Alsvoren van 1906 van een evengroot bedrag, waarvan is uitgegeven 8 ton en afgelost *f* 298.000; 3. Van Productieve Werken van 1896 groot 3 millioen, waarvan uitgegeven 1½ millioen en afgelost een millioen, 61.000; 4. Van den Spoorweg tot aan Dam en exploratie in en buiten het Lawagebied, proefexploratie buiten dat gebied, enz. van 1903 en 1909 groot 8½ millioen door den Staat der Nederlanden geleend. Daarvan werd afgelost *f* 455.000. Van 1 Januari 1920 af is de betaling van rente en aflossing voor 15 jaren opgeschort. Deze staan dus in 1935 weer voor de deur.

Britsch-Indiërs en Javanen.

In het nummer van 27 April no. 17 gaven wij een onvolledig overzicht van vereenigingen van Britsch-Indiërs, Javanen en Chineezen. Wij noemden daarbij Bharat Oeday waarvan ons datum van oprichting niet bekend was. Wij kunnen thans melden dat dit 3 April 1910 was. Van de op 5 December 1932 opgerichte vereeniging onder de Javanen zijn thans de statuten goedgekeurd bij resolutie van 23 Mei no. 1616 (G. A. B. van 30 Mei 1933 no. 46). Zij heet Perkoempoelan Islam Indonesier (Indonesische Islamietische Vereeniging), die zich ten doel stelt de Indonesische Mohammedanen in Suriname tot eenheid te brengen en hunne belangen te behartigen, zoowel de sociale als de godsdienstige. Het ontwaken van het nationale en godsdienstige bewustzijn der Javanen komt niet toevallig in dezen voor hen zoo benarden tijd.

Daarbij werd de gedachte op den voorgrond geplaatst, dat de schuld van den ellendigen toestand der Javanen in Suriname te zoeken is in hun godsdienstige onverschilligheid en onwetendheid. Zij zijn nu aan het werk getogen, en wel met het doel, een moskee voor de Javanen in Suriname te bouwen, waarvoor elk lid der vereeniging 5 cent per week moet afzonderen. Verder willen zij door geregelde vergaderingen de liefde voor den Islam aanwakkeren en door allerlei organisatie de eendracht onder hun landslieden trachten te bevorderen en — niet het minst — willen zij trachten, de speelzucht tegen te gaan, die onder de Javaansche immigranten in Suriname zulk een grooten omvang heeft genomen en op duizenden van deze menschen beslag heeft gelegd.

Surinaamsche bladen.

De reeks bladen welke in dit gewest uitkomen is met een vermeerderd, dat den sierlijken naam van De Meidoorn draagt. Uitgegeven vanwege het kantoor voor Algemeene zaken, Watermolenstraat 16, gedrukt bij Eben Haëzer in Mei, onder de zinspreuk: Vrij is hij, wiens hart van onrecht vrij is. Wij zien er alleen artikelen in van L. Doedel en T. de Sanders, ons uit de arbeidersbeweging bekend.

Tevens verscheen Bulletin no. 3, uitgegeven door de Vereeniging van Gouvernements Bureau-Ambtenaren in Suriname, artikelen bevattend voor den ambtenaar van belang.

Het voornoemde kantoor voor Algemeene Zaken, waarvan de heer Doedel leider is, heeft, volgens De Banier van 31 Mei, een Vakliedenbeurs in het leven geroepen teneinde een beter overzicht te verkrijgen van den omvang der werkloosheid onder de vaklieden, voornamelijk in de bouwvakken. Zij wil haar bemiddeling verleenen voor het verkrijgen van werk.

Een expeditie naar den zuidgrens.

De West ontleent aan de Argosy van Britsch Guyana het bericht der aankomst in Demerara van een expeditie uit Boston, ter verkenning van de landstreek in het grensgebied tusschen Brazilië en de Guyana's: Suriname, Britsch- en Fransch-Guyana.

De expeditie bestaat uit de heeren W. J. la Varre, zijn broeder André la Varre, de heer F. Crosby, fotograaf, de heer Henwan Rodakiewicz, anthropoloog, de heer Maurice Kellerman, wiens specialiteit niet vermeld wordt, en de heer David B. Putnam, geschiedschrijver, die al menig werk over dergelijke expedities het licht deed zien.

De heeren la Varre en de heer Crosby zijn vergezeld van hun echtgenooten.

Promotie dr. E. C. Gomperts.

De heer E. C. Gomperts, arts, officier van gezondheid N. I. L., die oud-leerling van de geneeskundige school te Paramaribo is en een 7-tal jaren geleden Suriname verliet is aan de hoogeschool te Batavia tot doctor in de geneeskunde gepromoveerd op het proefschrift: Over de frequentie van appendictis bij de inheemsche en chineesche bevolking in Nederlandsch-Indië.

Wij meenen, dat deze promotie de eerste van een Surinamer is.

Geschiedkundige sprokkels.

Op 21 Januari 1824 overleed te Paramaribo een Italiaan Filippo Carlo Casali, geboren te Livorno, die, hoewel vreemdeling als zooveel anderen in vroeger dagen, Raad in het Hof van Politie en Crimineele Justitie werd. Hij was in 1765 geboren. Op de Combé had hij een lusthof aangelegd, waar druiven, vijgen, oranjes, sinaasappelen, Hollandsche appelen en peren groeiden en een groote verscheidenheid van bloemen. Men beitelde op zijn grafzerk, welke wij in den Nieuwen Oranjetuin registreerden:

Hier onder rust een vriend wiens trouw
De sterkste proeven heeft gegeven.
Hij stierf en dompelde in rouw
Hen, in wier harten hij blijft leven.

Curaçao

Nieuw Nederlandsch biografisch woordenboek.

De opmerking is gemaakt, dat met name Curaçaosche personen, of liever personen, die hun leven geheel of gedeeltelijk in Curaçao hebben doorgebracht en in de geschiedenis der kolonie — dit woord mag gebruikt worden, omdat vóór 1910 overledenen niet behandeld worden — een rol gespeeld hebben, in dit werk weinig behandeld worden. Daarom hebben wij het onlangs verschenen deel IX hierop eens met eenige zorg nageslagen. Wij vonden behandeld: M. D. Teenstra, H. W. de Quartel, J. Bennebroek Gravenhorst, de gouverneurs Kikkert, Van Raders, Esser, Lansberge, Van Heerdt tot Eversberg, Wagner.

Uit vroegere deelen vermelden wij: Stuyvesant, jhr. mr. J. I. Rammelman Elsevier, Brion, Niewindt, Ch. de Rochefort, Van der Perre, ds. De Graaf, J. H. Ferguson, ds. G. B. Bosch, Cantzlaar, ds. Van Dissel, ds. De la Houssaye, ds. Joh. de Mey, ds. Sporon, ds. Wildrik, ds. Idema.

Op volledigheid maakt deze opgave geen aanspraak.

Geschiedkundige atlas.

Van de bekende bij Nijhoff uitgegeven Geschiedkundige Atlas van Nederland zijn verschenen de bladen 14 en 15 betrekking hebbende op Curaçao. De tekst is van de hand van den heer W. R. Menkman.

Gevaarlijk!

Wij weten niet, of *De Avondpost* tot de veel gelezen bladen behoort. Het is in ieder geval goed de aandacht te vestigen op de o.i. geheel onjuiste en gevaarlijke slotsom, die zij trekt uit de rede, waarmee de gouverneur de zitting van den Kolonialen raad voor eenige weken geopend heeft.

Na Curaçao „een gelukkig land" genoemd te hebben naar aanleiding van den ook door ons opgemerkten hoopvollen toon in deze rede, schrijft het blad na het gedeelte, dat over de werkloosheid handelt, aangehaald te hebben, eindigend met den zin „Hier is nog voor velen, die willen, werk te vinden":

„Kijk, dat is nog eens een hoopvol geluid! Er is nog werkloosheid en er zijn werkloozen, zeker. Maar, zij zouden werk kunnen hebben, ware het niet, dat zij er voor passen om behoorlijk aan te pakken.

Daarop komt het dus neer.

Er is werk te vinden!

Welnu, Nederlanders, gij weet thans den weg. Wendt u tot het Departement van Koloniën, beroept u, op wat de Gouverneur officieel heeft gezegd, en vraagt, om te werk te mogen worden gesteld.

Ietwat onbegrijpelijk is het, dat uit des Gouverneurs woorden nu moet blijken, dat ginds in Curaçao werk gevonden kon worden, terwijl hier te lande duizenden werklustigen — ook al zijn zij geen steuntrekkenden — naar werk hunkeren.

In ieder geval is het een gelukkig verschijnsel, dat daar „voor velen" nog werk te vinden is.

Hoeveel Hollanders zulen dat werk daar in de West gaan zoeken?"

Wij vreezen dat, velen of weinigen, die de raad mochten volgen, en zich met een beroep op des gouverneurs uitlatingen tot het departement wenden, teleurgesteld zullen worden heengezonden. Trouwens, niets in de woorden van den gouverneur wijst er op, dat men terecht aan zijn woorden een wijdere dan plaatselijke strekking geeft.

Middelen.

Aan hetgeen wij verleden week meedeelden over en naar aanleiding van den middelenstaat van Maart 1933 kunnen wij nog toevoegen, dat, vergeleken met Maart 1932, meer opbrachten o.a.: gebruiksbelasting *f* 6.000.—, douane *f* 4.000,—, loodsgelden *f* 33.000,—, pensioenkortingen *f* 7.500,—, abattoir en markthallen *f* 2.000,—, „alle andere ontvangsten" *f* 60.000,—. Minder brachten op o.a.: invoerrecht *f* 4.000,—, schoolgelden *f* 2.000,—, watervoorzieningsdienst *f* 1.500,—.

Curaçaosche hypotheekbank.

Der tijden ongunst doet zich ook gevoelen in het bedrijf der Curaçaosche hypotheekbank. Het jaarverslag over 1932 wijt daaraan een stijging van het bedrag der achterstallige renten. Een bijzonder onderzoek, ingesteld naar de verhouding tusschen de op hypotheek verstrekte gelden en de waarde der onderpanden heeft uitgewezen, dat met eenige uitzonderingen deze gelden gewaarborgd zijn.

In 1932 werden gesloten nieuwe posten tot een bedrag van *f* 86.500,—, terwijl afgeschreven werd *f* 211.115,—.

De winst bedraagt *f* 39.920.77, tegen *f* 41.978.80 over 1931.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Informatie-bureau.

Het informatiebureau der Vereeniging, Smidswater 10, (nabij het Korte Voorhout), Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

VAN DE REDACTIE.

Nedergelegd zijn op de leestafel bij het Alg. Secretariaat der Vereeniging, Smidswater 10, bij het Korte Voorhout, Den Haag, ter kennisneming door belangstellende leden:

„De Zeilvloot van Willem Ruys J. Dzn. en de Rotterdamsche Lloyd", door A. Hoynck van Papendrecht, uitgegeven ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de N.V. Rotterdamsche Lloyd;

„Manchaukuo" — Child of Conflict — by K. K. Kawakami, Washington Correspondent of „The Tokyo Hochi Shimbun";

„De Voorloopige Curaçaosche Begrooting voor 1934", door W. R. Menkman. — Overdruk uit „De West-Indische Gids";

29ste Jaarverslag (1932) van de Ver. „Bureau voor Handelsinlichtingen" te Amsterdam.

Commissariaat voor Indische Zaken.

Opleiding Militair Apotheker.

Voor twee jongelieden, die in 1933 de studie in de artsenijbereidkunde aan Nederlandsche Universiteiten zullen aanvangen, bestaat gelegenheid om te worden opgeleid voor de betrekking van militair apotheker bij het Leger in Nederl.-Indië; van bedoelde plaatsen kan één worden bezet door een in Indië aan te nemen gegadigde.

Uitvoerig bericht daaromtrent in Kol. Weekblad No. 21 van 25 Mei j.l. Nadere inlichting bij Afd. C. v/h. Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën.

Aanmelding *vóór 24 Juli 1933* bij gezegeld verzoekschrift aan Afd. C van gemeld Commissariaat.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig dat 22 Juni j.l. van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken werd 270 K.G. 115 G. bruto luchtpost verzonden, met een netto gewicht van 239 K.G. 650 G.

De zending bevatte 378 briefkaarten en postwissel; 14226 brieven t/m. 5 gram; 1172 brieven t/m. 10 gram; 1998 stuks zwaarder dan 10 gram; 180 drukwerken, akten en monsters zwaarder dan 5 gram; 2932 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; totaal 20885 tuks; benevens 1 postpakket met een bruto gewicht van 1 K.G.

Ter overdenking.

Aan hen, die de Kon. Vereeniging „Oost en West", bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

„Ik vermaak aan de Kon. Vereeniging „Oost en West", zetel Den Haag, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd laatstelijk bij K.B. van 1 September 1927, No. 22, de som van . . . .

uit te keeren binnen . . . . maanden na mijn overlijden vrij van alle kosten en rechten.

In Nederland aangekomen verlofgangers

Mej. J. C. van Boven, verpleegster 1e klasse bij den dienst der Volksgezondheid, Rilland-Bath (Zeeland); M. Pronk, loods 1e klasse te Soerabaja, Vijzelstraat 29a, Scheveningen; H. M. Gerbehy, werkmeester bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Rijksstraatweg 237, Velsen; prof. dr. C. Bonne, hoogleeraar bij de Geneeskundige Hoogeschool te Batavia, Groot Malvahoeve, Cantonlaan 17, Baarn; J .van 't Slot, mulo-onderw., Olmenstraat 58, Haarlem; W. L. Pameijer, middelbaar techn. ambtenaar bij den P.T.T. dienst, Hartenscheweg 30, Renkum; M. Hage, resident van Bali en Lombok, 2e Sweelinckstraat 84, Den Haag; A. Mühlenfeld, directeur van B.B., Groot Hertoginnelaan 172, Den Haag, Pension Turnhout; J. H. Werson, inspecteur van politie der 1e klasse te Sabang, Charles Ruysstraat 11, Roermond; mr. D. A. Scheerboom, referendaris bij het dept. van B.B., Emmastraat 70, Enschedé; G. W. Meindersma, assistent-resident van Bengkalis, Apeldoornschestraat 14, Arnhem, pension Parkoord; A. A. C. Bol, inspecteur van het gevangeniswezen, Dubbeldamscheweg 38, p.a. dr. G. C. J. A. Bol, Dordrecht; S. Osinga, mulo-onderw., Zandvoortschelaan 249, Bentveld-Zandvoort; mr. Th. H. R. L. Voorstad, controleur B. B., van Wassenaarscheweg 9 p.a. dr. G. van Houtum, Wassenaar; mr. Scheffer, gedipl. gezagh. bij het B.B., Hoofdweg 219II Amsterdam (W.); M. Vasterhouw, schoolhoofd bij het Openb. Westersch Lager Onderwijs, Leidschevaart 392, Haarlem; H. C. Siekermann, mijnbouwkundig opzichter bij den dienst van den Mijnbouw, Lutterstrasse 65, Bielefeld in Westfalen; J. J. Roose, hoofdrechercheur van politie 2e klasse, Tuindorp Heijplaat, Ronde laan 151 Rotterdam; mr. W. J. H. ter Burg, tijd. buitengew. lid van den Raad van Justitie te Batavia, Javastraat 152, Arnhem; J. Terpstra, gedipl. analist bij den dienst der Volksgezondheid, Engelschestraat 47, Leeuwarden; P. J. van der Walle, leeraar bij de H.B.S. te Bandoeng, Tasmanstraat 83, Den Haag; G. J. Oudshoorn, administr. (burg. ambt.) bij het korps magazijnmeesters bij den Dienst der Algem. Pakhuizen, Hoofdweg 59, Amsterdam (W.); J. M. Smit, ass.-res. op Java en Madoera, Nassaulaan 8, Park de Kievit, te Wassenaar; ir. J. W. L. Habraken, tijd. waarn. ing. 1e kl. bij de St. en Tr., Burgem. Knappertlaan 134, Schiedam; H. de Nijs, inspecteur van politie 2e klasse te Batavia, Droogendijk, Dinteloord (N.B.); mr. C. T. Bersling, landrechter te Malang, Zandvoortschelaan 37, Aerdenhout; A. J. Stap, landmeter der 3e kl. met den pers. titel van landm. 2e kl. aan het Kadasterkantoor te Soerabaja, Rue Pigalle 55, Hotel de Paris, te Parijs; A. Peeters, insp. van politie 2e klasse te Krawang, Bearsstraat 9, Vlissingen; G. B. Koenders, boekhouding ambt. 1e kl. bij den Bel. Accountantsdienst te Malang, Nunspeet, p.a. J. A. van Hijningen, J. A. Visser, contr. 1e klasse bij den P.T.T.-dienst, Groote Kerkstraat 21, p.a. mevr. Jurkes, Leeuwarden.

Met Pensioen

Dr. H. ten Oever, hoofdinspecteur, hoofd v. d. Dienst van het Boschwezen, Hoofdstraat 20 te Baarn, pension Hageman; J. Pelser, ged. techn. ambt. 2e klasse bij den P.T.T.-dienst, Pr. Hendrikkade 170, Amsterdam (C.); N. J. van Rest, contr. 2e kl. bij den P.T.T.-dienst, poste restante, Den Haag; P. E. X. Reintjes, landmeter 1e kl. bij het kadaster te Pekalongan, Stuifzand, Zandvoortscheweg 117, Zandvoort; P. J. Burgwal, architect der genie, Laan van Meerdervoort 223, Den Haag; J. I. Kooreman, architect bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Kanaalstraat 140, te IJmuiden; R. A. M. Mooy, resident van Bodjonegoro, Pijnboomstraat 10b, Den Haag; D. Tholens, onderwijzer 3e kl. O.W.L.O., te Blora, Villa „Het Roefje" Bergen aan Zee; H. Sprong, wd. plaatsverv. inspecteur Inl. Onderwijs in het 5e ressort, Roerstraat 127III, Amsterdam; W. de Vries Gzn., hoofd v. d. Gouv. Accountantsdienst, Scheybeecklaan 4, p.a. M. G. J. van Eck, Beverwijk; Ch. F. van Laar, opz.-machinist bij de S.S. en Tr., Archimedesstraat 33, Den Haag, na 1 Juli 1933, Daguerrestraat 10; mej. H. Klay, commies voor de belastingen, Groot Hasebroeckschelaan 63, Wassenaar; mej. E. J. Vermeulen, hoofdonderw. O.W.L.O. te Tandjoenpinang, Goudsbloemlaan 9, Den Haag; A. O. Frohwein, ged. gezagh. B.B., Regentesselaan 155, Den Haag; ds. E. J. B. Jansen, predikant bij de Protest. gem. te Bondowoso, Leidscheweg 172, Voorschoten; W. F. den Broeder, gedipl. techn. ambt. bij de Landsdrukkerij, p.a. Vondelstraat 258, Den Haag.

WEST-INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

L. Bouwman, opzichter bij het Gevangeniswezen op Curaçao, p.a. gez. Cohen, Uithovenstraat 13, te Amsterdam (Z.)

Mutatiestaat van 21 tot 28 Juni '33

Nieuwe Leden: — **Voorgesteld door:**

W. Heyboer Jr., Indoloog, Rotterdam, Rochussenstraat 245b. — den heer L. Les Jr. te Rotterdam.

Adresveranderingen:

Mr. P. Feenstra, Amsterdam, van: de Lairessestraat 96, naar: Raadhuisstraat 52.

Mr. L. D. Vorstman, Advocaat en Procureur, van: Haarlem, Kruisweg 68 b, rood, naar: Meppel, Parkl. 14 (rekent voortaan tot de afdeeling Zwolle).

C. Noordenbos, van: Malang, van Heutszstraat 15, naar: Oegstgeest, Emmalaan 8, p.a. C. B. Velds.

Ir. C. A. E. van Leeuwen, van: Ermelo, Tonsel B 26, naar: Den Haag, Tomatenstraat 291.

Rectificatie: W. Antheunissen, Den Haag, Spreeuwenlaan 31.

Rectificatie: C. H. Eilers, Den Haag, Oostduinlaan 63.

Mejuffrouw M. J. Kocken, Den Haag, van: Obrechtstraat 487, naar: van Aerssenstraat 138.

N. J. Bink, thans: Bandoeng, Riouwstraat 151 A.

A. B. A. Soleman, thans: Hoofdopzichter Provinciale Irrigatie te Soebang.

Koninklijke Vereeniging „Oost en West"

Opgericht den 3den Mei 1899.

Bij het Informatiebureau van de Koninklijke Vereeniging „Oost en West", Korte Voorhout 6, en bij de firma Martinus Nijhoff, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. *Een boekje over onze Oost voor hen die er niet geweest zijn*, (2de druk). Prijs ƒ 0,50 per exempl. en ƒ 0,03 frankeerkosten.

b. *Onze West* (3e herziene en omgewerkte druk), bestaande uit: I. *Suriname*, door Fred. Oudschans Dentz; II. *Curaçao*, door W. R. Menkman. Prijs ƒ 1,25 per exemplaar en ƒ 0,06 frankeerkosten.

c. *Curaçao* naar de laatste gegevens bewerkt door het Bestuur der Afd. van „Oost en West" aldaar. Prijs ƒ 0,25 per exemplaar en ƒ 0,03 frankeerkosten.

d. *Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Gewesten:* Werkkring en Vooruitzichten.

No. 1. *De Bestuursambtenaar in Nederlandsch-Indië* (2de, geheel omgewerkte druk, met 3 foto's). Prijs ƒ 0,75 per exemplaar en ƒ 0,03 frankeerkosten.

No. 2. *De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie* (3de, verbeterde druk). Prijs ƒ 0,75 per ex. en ƒ 0,06 frankeerkosten.

No. 3. *De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië* (2de verbeterde druk). Prijs ƒ 0,50 per exemplaar en ƒ 0,01½ frankeerkosten.

No. 4. *De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.* (3de verbeterde druk). Prijs ƒ 0,75 per exemplaar en ƒ 0,03 frankeerkosten.

No. 5. Uitverkocht.

No. 6. *De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.* (3de, geheel herziene druk). Prijs ƒ 0,25 per exemplaar en ƒ 0,03 frankeerkosten.

No. 7. *De vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Ned. Indië, enz.* Prijs ƒ 0,25 per ex. en ƒ 0,04½ frankeerkosten.

No. 8. *De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.* Prijs ƒ 0,20 per exemplaar en ƒ 0,03 frankeerkosten.

No. 9. *De Ambtenaar bij de Gouvernements-marine in Nederlandsch-Indië* (herziene uitgave 1922, prijs ƒ 0,20 per exemplaar en ƒ 0,03 frankeerkosten).

No. 10. *De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.* (3de, herziene uitgave). Prijs ƒ 0,75 per exemplaar en ƒ 0,04½ frankeerkosten.

No. 11. *De Geëmployeerde bij de Rubber- (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederlandsch-Indië.* Prijs: ƒ 0,40 per exemplaar en ƒ 0,03 frankeerkosten.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië, den Heer L. M. F. Plate, Bromostraat 9, Malang.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Smidswater 10, 's-Gravenhage of het verschuldigde bij te schrijven of te storten op de postgirorekening van het Hoofdbestuur No. 14574, onder vermelding van „voor het Informatiebureau".

Namen en adressen der Afdeelings-secretarissen.

Amsterdam: L. D. Petit, Van Breestraat 21.
Amersfoort: Mr. E. H. Bergsma, Huygenslaan 7.
Arnhem: H. A. Kraaijenbrink, Ernst Casimirlaan 60.
Apeldoorn: J. C. Baars, Jagersweg 42.
Bergen op Zoom: C. Sitsen, Antwerpsche Straat 28.
Breda: E. W. v. Vegchel, Ginnekenweg 119.
Curaçao: H. J. C. Bodenburg Hellmund, Willemstad.
Deventer: Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1.
't Gooi: A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, Hilversum.
Groningen: Mr. J. Feitsma, Heerestraat 79.
Den Haag: J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.
Haarlem: H. P. Deinum, Van Hoogendorpstraat 3.
Leeuwarden: C. J. B. Boekwijt, Ferd. Bolstraat 32, Huizum (bij Leeuwarden).
Leiden: Mr. E. Rijke, Witte Rozenstraat 20.
Nijmegen: Mevr. M. R. S. Bleckmann—Hoogenstraaten, Berg en Dalsche weg 134.
Suriname: M. H. Stephan, Zwartenhovenbrugstraat 35, Paramaribo.
Rotterdam: F. A. Vervloet, Mathenesserlaan 264 h.
Utrecht: Mevr. L. P. v. d. Wijk—v. d. Haar, Hieronymusplantsoen 8.
Zwolle: J. Kramer, Sophiastraat 13.